

**Розв'язки II етапу Всеукраїнської олімпіади з фізики
(2022-2023 навчальний рік)
10 клас**

Завдання 1

У чайник, який має свисток, налили воду масою $m_1 = 1$ кг і поставили на електричну плитку з потужністю $N = 900$ Вт. Через $\tau_1 = 7$ хв пролунав свисток. Скільки води залишиться в чайнику, якщо він кипів $\tau_2 = 2$ хв? Який ККД плитки? Початкова температура води $t = 20$ °С. Питома теплоємність води $c = 4200 \frac{\text{Дж}}{\text{кг} \cdot ^\circ\text{C}}$, питома теплота пароутворення води $r = 2,3 \frac{\text{Дж}}{\text{кг}}$.

Розв'язок

$$\text{ККД плитки } \eta = \frac{Q_{\text{кор}}}{Q_{\text{пов}}} \cdot 100\%.$$

$$Q_{\text{кор}} = cm_1(t_2 - t_1), \quad Q_{\text{пов}} = N \cdot \tau_1. \quad \text{Тоді } \eta = \frac{cm_1(t_2 - t_1)}{N \cdot \tau_1} \cdot 100\% = 89\%.$$

За 2 хвилини плитка віддає кількість теплоти $Q_{\text{зат}} = N\tau_2$. На кипіння води витрачається $Q_{\text{пол}} = \eta Q_{\text{зат}} = \eta N\tau_2$. Але $Q_{\text{пол}} = L\Delta m$, де Δm – вода, що википіла. Отже $\Delta m = \frac{\eta N\tau_2}{L} = 0,042$ кг.

Маса води, яка охолола, дорівнює $m_2 = m_1 - \Delta m = 0,958$ кг.

Завдання 2

Скільки надлишкових електронів мають дві маленькі однаково заряджені кульки, які на відстані 4 см відштовхуються з силою 9 мН? Чи змінилася б кількість електронів, якби кульки збільшилися в діаметрі до 3 см і були виготовлені з металу? При цьому сила відштовхування і відстань між центрами кульок не змінилися б. Стала $k = 9 \cdot 10^9 \frac{\text{Н} \cdot \text{м}^2}{\text{Кл}^2}$, елементарний заряд $e = 1,6 \cdot 10^{-19}$ Кл.

Розв'язок

За законом Кулона $F = k \cdot \frac{(Ne)^2}{r^2}$, тому кількість електронів $N = \frac{r}{e} \cdot \frac{\sqrt{F}}{k} \equiv 2,5 \cdot 10^{11}$. Якби кульки були металевими й мали більші розміри, відповідь би збільшилася, оскільки дві групи однойменно заряджених електронів двох кульок відштовхуються одна від одної й намагаються віддалитися. У випадку металевих кульок це можливо, тому деяка відстань між зарядами стає більшою, ніж 4 см. Для забезпечення такої самої сили тепер потрібна більша кількість електронів.

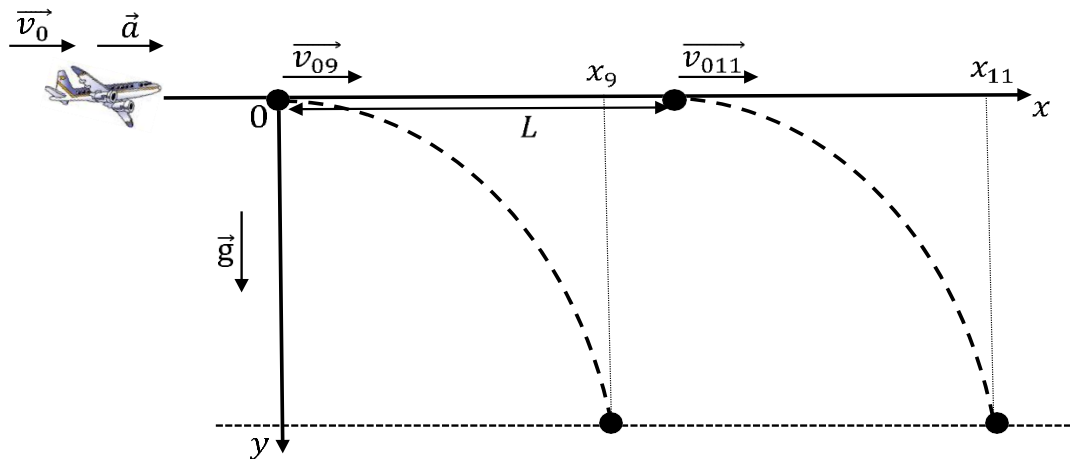
Завдання 3

Для розмітки території використовують радіомаяки, розміщені в спеціальних контейнерах, які скидають з літака. Літак летить горизонтально на висоті 500 м з постійним прискоренням 2 м/с^2 . Через рівні проміжки часу в 0,5 с

викидається контейнер. Знайдіть відстань між місцями падіння 9 та 11 контейнерів, якщо перший контейнер був скинутий на швидкості літака 100 м/с. Опором повітря можна знехтувати.

Розв'язок

Розглянемо рух контейнерів у системі відліку, початок якої у точці простору, де знаходився літак в момент скидання дев'ятого контейнера.

Відстань між місцями падіння 9-ого та 11-ого контейнерів

$$S = x_{11} - x_9 \quad (1)$$

Дев'ятий контейнер у момент скидання мав швидкість, $v_{09} = v_0 + 8a\tau$, де τ – час між скиданнями; одинадцятий – $v_{011} = v_0 + 10a\tau$.

Час падіння обох контейнерів однаковий: $t = \sqrt{\frac{2h}{g}}$.

Координата падіння дев'ятого контейнера:

$$x_0 = v_{09}t = (v_0 + 8a\tau) \sqrt{\frac{2h}{g}} \quad (2).$$

Одинадцятого – $x_{11} = L + v_{011}t$, де L – відстань, яку пролетів літак між скиданнями контейнерів:

$$L = v_{09}2\tau + \frac{a(2\tau)^2}{2} = (v_0 + 8a\tau)2\tau + a2\tau^2 = v_02\tau + 18a\tau^2.$$

$$\text{Тоді } x_{11} = v_02\tau + 18a\tau^2 + (v_0 + 8a\tau) \sqrt{\frac{2h}{g}} \quad (3).$$

Підставивши вирази (2), (3) у вираз (1), отримаємо:

$$S = v_02\tau + 18a\tau^2 + 2a\tau \sqrt{\frac{2h}{g}} = 129 \text{ м.}$$

Завдання 4

По краю каруселі радіусом 5 м, яка обертається з кутовою швидкість 0.1 рад/с, йде хлопець. Визначити прискорення, з яким рухається хлопець відносно землі, якщо відомо, що, повертаючи назад і йдучи по каруселі з попередньою швидкістю, хлопець перестав переміщатися відносно землі.

Розв'язок

Коли хлопець, змінивши напрям свого руху, перестав переміщатися відносно землі, швидкість v' його руху по каруселі стала дорівнювати лінійній швидкості ωR периферійних точок каруселі відносно землі: $v' = \omega R$ (названі швидкості протилежно спрямовані). Швидкість хлопця відносно землі до того, як він змінив напрям свого руху, дорівнювала ωR .

Отже, $v = \omega R + v' = \omega R$.

Хлопець рухався по колу радіуса R з доцентровим прискоренням

$$a = \frac{v^2}{R} = 4\omega^2 R = 0,2 \frac{\text{м}}{\text{с}^2} \text{ відносно землі.}$$